

Кадрова служба песе відповідальність: за заповнення всіх вакантних посад; якісний відбір кадрів; ефективність кадрової політики; якість виконання своїх функцій та покладених на неї завдань.

Надійшла до редколегії 14.09.99

І.Д. Казанчук

ПАБЛІК РІЛЕЙШНЗ В ДІЯЛЬНОСТІ МІЛІЦІ ЗАХІДНИХ КРАЇН

На перший погляд може здаватися, що роль зв'язків із громадськістю не має великого значення у роботі правоохоронних органів. Проте ця думка є глибоко помилковою. Як незмінно підтверджує правоохоронна практика, найважливішою умовою успішної боротьби з правопорушеннями, їх профілактики, охорони громадського порядку, розкриття злочинів є участь у цій роботі широких верств населення. У той же час, ефективне використання потенціалу громадськості може бути досягнуте, з одного боку, в результаті правильно організованої взаємодії на засадах закону, з іншого - у створенні позитивного іміджу міліції та підвищення рівня довіри населення до неї.

Найліпшим інструментом вирішення цих питань є використання можливостей паблік рілейшнз, або зв'язків з громадськістю, завдяки яким на Заході досягається порозуміння між поліцією і різноманітними суб'єктами суспільства. Зокрема, у Великій Британії вважається, що засоби, які витрачаються на паблік рілейшнз, необхідно розглядати як засоби, що витрачаються на підвищення ефективності роботи поліцейської служби [7, с.184].

Але так було не завжди. Як і в більшості країн світу, там довгий час існував так званий «мовчазний» підхід до засобів масової інформації. Поліцейське керівництво недооцінювало вміння представників мас-медіа реально впливати на громадську думку, і тому, керуючись неможливістю розповсюдження конфіденційної інформації, а деколи нездатністю дати чіткі відповіді на поставлені питання, намагалося якнайменше говорити про роботу своїх структур. Згодом, в наслідок помилковості такого підходу стало очевидним те, що:

- всіляко заохочувався неофіційний витік інформації;
- за відсутності фактів, що відмовлялася обнародувати поліція, журналісти домірковували свої (звичайно, такі факти не завжди відповідали точності, і найчастіше сприяли розповсюдженню серед населення невігідних поліції пліток та заважали розслідуванню);
- невірна інформація стосовно дій поліції, що не була своєчасно спростована, формувала негативну громадську думку і знижувала довіру населення до правоохоронних органів;
- постійна (найчастіше несправедлива) критика представниками мас-медіа роботи поліцейських структур, на яку не давалося своєчасних аргу-

ментованих відповідей, не сприяла підтримці правоохоронців з боку громадськості [5, с.184-186].

Відповідно, сформувалося недружелюбне ставлення журналістів до поліцейських офіцерів. Причини такого ставлення дуже прості, і криються не лише у факті небажання останніх надавати необхідну правдиву інформацію про події та інциденти, а ще й в неуважності, іноді агресивності з боку охоронців правопорядку до представників мас-медіа.

Принаймні, хоча перегляд позицій і зайняв достатньо багато часу, але починаючи з 70-х рр. ХХ ст. поступово всі поліцейські агентства у Великій Британії усвідомили необхідність тісного співробітництва з представниками місцевої і загальнонаціональної преси та служби новин [6, с.102].

Той факт, що поліція діє на «очах у людей», підхльстує її показувати себе завжди з кращого боку, щоб не дозволити обвинуватити поліцейські сили в некомпетентності або в некоректності. У таких випадках варто особливо обережно ставитися до того, що публікується, і знаходити розумну рівновагу між необхідністю швидко освітлювати події і потребою чітко уявляти, яку інформацію можна оприлюднювати, а яку ні.

Насамперед поліцейські офіцери повинні надавати засобам масової інформації тільки абсолютно достовірні дані, уникаючи обнародування перекрученої неточної інформації. Крім того, ще одним важливим аспектом є зберігання конфіденційної інформації, розголошення якої може поставити під загрозу життя людей, порушує їх права і свободи, перешкоджає затримці правопорушників тощо. Навіть за ненавмисне розповсюдження такої інформації в законодавстві західних країн передбачена досить вагома відповідальність [4, с.15].

До того ж для успішної боротьби з тероризмом, організованою злочинністю, у випадках із захопленням заручників, викраденням дітей з метою отримання викупу (кіднепінг), або розшуку небезпечних злочинців, стає важливим повне порозуміння і готовність співробітничати по обидва боки [3, с.175-176]: як з боку представників правоохоронних органів, які стають основним джерелом, що заслуговує найбільшої довіри при отриманні інформації про події, так і з боку репортерів мас-медіа, що одержують дійсно об'єктивну та правдиву інформацію, яка не буде суперечити інтересам ані правоохоронних органів, ані громадськості.

Звичайно, заходи паблік рілейшнз мають більш широке розуміння, і визначаються як «цілеспрямовані, добре сплановані і безупинні дії (взаємовідносини), мета яких - встановити і зберегти порозуміння між силовими структурами і оточенням» [7, с.186]. В умовах сьогодення багато поліцейських структур активно практикують паблік рілейшнз як обґрунтовану політику, маса заходів якої допомагає зміцнити корисні стосунки поліції з широкою громадськістю.

Точна оцінка значимості іміджу поліції, створеного засобами масової інформації, не може бути встановлена, проте позитивний імідж, безумов-

но, скоріше сприяє виникненню довіри населення до поліції. Нарешті, важливо сформувати образ поліції як організації, зібраної зі звичайних людей, які усвідомлюють проблеми суспільства й ефективно діють, намагаючись їх розв'язати [2, с.188-194]. Ось чому суспільні зв'язки можуть допомогти поліпшити реальний стан справ. Таким чином, так само, як реклама не повинна використовуватися для того, щоб продавати народу погані товари, так і зв'язки з громадськістю не повинні приховувати погану роботу поліції.

Звичайно, громадяни, коли приходять до поліції як свідки або як потерпілі, бачать в поліцейському справедливого захисника їх порушених прав. І це треба враховувати. На жаль, існує багато варіантів, при котрих уся робота, що була виконана силовою структурою в галузі суспільних відносин, може бути схиблена. Прикладами можуть стати випадки неухважного, а деколи і зовсім байдужого ставлення правоохоронців до людей, які звертаються в поліцію по телефону або на вулиці, безпідставного застосування поліцейськими фізичної сили тощо. Інший приклад - порушення правил проведення допиту.

Зв'язок між поліцією і широкою громадськістю є не просто засобом переконання суспільства в тому, що поліція працює ефективно. Поліції потрібне активне сприяння суспільства. Ефективність роботи поліції залежить від бажання мешканців міста викликати поліцію не тільки в випадках, коли їм потрібна безпосередня допомога, але й тоді, коли вони стають свідками подій, на котрі необхідно привернути увагу поліції.

У дослідженні, проведеному Майклом Гаттертоном (Манчестерський університет), про ступінь участі населення в затриманнях, зроблених відділеннями поліції, було відзначено, що вісімдесят п'ять відсотків арештів стосовно ушкодження власності стали можливими лише в результаті сприяння громадян у затримці підозрюваних або наданні інформації, що допомогла в ідентифікації правопорушника [2, с.187-188].

Результати взаємовідносин поліції з населенням можуть розглядатися як взаємозалежна система [3, с.67-70]. Коли населення допомагає поліції, поліція може працювати значно ефективніше; якщо поліція достатньо ефективна - люди відчувають свою безпеку; якщо населення почуває себе в безпеці, тоді в нього виникає бажання допомагати поліції. Якщо лише одна з ланок цього зв'язку порушена, то система взагалі зазнає невдачі. Як тільки члени громадськості почувають, що повідомлення в поліцію про інцидент, свідками якого вони стали, може бути небезпечним для них, ефективність поліції швидко знижується. Це змушує людей почувати себе ще в меншій безпеці і, отже, вони ще менше бажать піддавати себе ризику дзвонити в поліцію. І так далі.

Проведемо аналогію з бізнесом. Щоб існувати, комерційна організація повинна просувати в суспільство свої товари або послуги, рекламувати їх. Можна сказати, що поліція також надає населенню свої послуги по охороні правопорядку, і таким чином, кожен офіцер поліції є частиною обслу-

говуючого штату [7, с.7]. Йому доведеться працювати набагато інтенсивніше, якщо загальна репутація поліції низька. Отже, усе, що може бути виконано для того, щоб розвинути імідж поліції, робить її діяльність більш ефективною, взаємодію з громадськістю простішою, а рівень інформованості суспільства вищим.

Таким чином, наведені приклади ще раз підтверджують велику вагу добре налагоджених стосунків з громадськістю в роботі правоохоронних органів. Слід зазначити, що до усвідомлення важливості паблік рілейшнз у свій час прийшли правоохоронці майже усіх розвинених в правовому відношенні країн. Але шляхи, якими здійснюються зв'язки з громадськістю, і та мета, яку прагнуть досягти поліцейські служби, в кожній країні особливі. Однією з причин цього є те, що в різних країнах різні стосунки між поліцією і державою.

Кожна країна, взагалі, прагне досягти балансу між максимальною свободою для особистості і обмеженням цієї свободи у рамках законів, прийнятих у суспільстві. В демократичній державі поліція обмежена в діях проти свободи особистості. Усвідомлюючи це, різні країни надають своїм правоохоронцям різні ступені свободи та створюють різні механізми контролю.

Найяскравішим прикладом різноманітності підходів до цього питання може стати порівняння локальної поліцейської системи в Сполучених Штатах Америки, та історично складеної централізованої системи у Франції, а також визначення того, яку роль при цьому відіграють зв'язки із громадськістю.

Поліцейська служба США об'єднує в собі приблизно 40 000 окремих агентств, що позбавлені національного державного керівництва, підтримки або контролю, і зорієнтовані на законодавства штатів. Крім того, існує федеральне державне агентство - Федеральне бюро розслідувань, яке не є національною поліцейською силою. Воно запроваджує служби наукової підтримки та інформації (має, наприклад, найбільшу колекцію відбитків пальців), займається розв'язуванням таких справ, як наркобізнес, злочини міжнародного характеру та ін. Повсякденну поліцейську службу здійснюють поліцейські сили, що базуються в штатах, місцевих центрах [2, с.42-46].

У Сполучених Штатах завжди була проблема у відносинах між поліцією та політиками, тому що керівні посади поліцейських департаментів заміщуються в результаті місцевих виборів. Таким чином, поліцейські структури втягуються в передвиборчу боротьбу місцевих партій.

При такому підході роль паблік рілейшнз стає особливо важливою для роботи поліції. З одного боку, преса та інші засоби мас-медіа приділяють більш ретельну увагу діям місцевої поліції на фоні виборів, що мають відбутися наступного разу. Це, звичайно, робить їх одним з найголовніших органів публічного контролю за легітимністю дій поліцейських. З іншого боку, місцеві поліцейські підрозділи в Сполучених Штатах, та особливо їх керівники (місце завжди може зайняти конкурент), повинні постійно підтри-

мувати добрі стосунки із засобами масової інформації не тільки з метою отримання допомоги в боротьбі зі злочинністю, але ще й для формування позитивної громадської думки про себе.

На відміну від США, у Франції існують дві національні організації, які здійснюють більшість правоохоронних функцій в країні: національна поліція, що діє на території всієї Франції, але принципово відповідає за міста з населенням більш ніж 10 000 мешканців; в містах з меншою кількістю населення охорону правопорядку здійснює національна жандармерія [2, с.69-72]. Кожна з цих поліцейських структур має своє керівництво та свою внутрішню побудову.

Керівники національної поліції та національної жандармерії призначаються державою, тобто ці посади - невиборчі. Система призначень керівників нижчого рівня є централізованою, тому з точки зору мас-медіа правоохоронець є насамперед представником державної влади. Немаловажливим стає завдання дати зрозуміти рядовому громадянину, що поліцейський захищає саме його інтереси, а не тільки і не стільки інтереси держави, тобто дати відчуття, що то «його поліцейський».

В умовах сьогодення в Україні також зростає усвідомлення важливості публік рілейшнз в правоохоронній діяльності. Науковий підхід до цього питання стає вагомим як з теоретичної, так і з практичної точок зору. Створюється більш міцна система зв'язків з громадськістю, діють відповідні підрозділи, підтримуються тісні стосунки з засобами масової інформації, розробляється нормативно-правова база тощо. І безумовно, якомога ретельніше вивчається і, де це можливо, використовується досвід закордонних поліцейських підрозділів та силових структур у цій сфері. .

Список літератури:

1. Bunyard R.S., Police: Organisation and Command, 1993.
2. Belson, W. A., The Public and the Police, Harper, 1975.
3. Black S. The essentials of public relations.- London, 1994.
4. Широченко В. «Дрібниці життя» у житті поліції//Міліція України. № 1. 1997.
5. Нечевин Д.К., Волков В.Р. Изучение общественного мнения о работе милиции и возможности совершенствования форм взаимодействия с населением// Особенности развития уголовной политики в современных условиях: Труды Академии. М. 1997.
6. Королько В. Основи публік рілейшнз. К., 1997.
7. Губанов А.Р. Проблемы деятельности по охране правопорядка. М., 1993.

ПРО ПОКАЗНИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАСТУПНИКА НАЧАЛЬНИКА ОРГАНА ВНУТРІШНІХ СПРАВ ПО РОБОТІ ІЗ ОСОБОВИМ СКЛАДОМ

Інтенсивність соціальних процесів кінця 90-х рр. ставить специфічні проблеми перед органами внутрішніх справ. Криміналізація повсякденних відносин, ріст кількості злочинів, поява нових видів порушень закону вима-